

Sygn. akt IV KK 15/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Artymiuk

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

w sprawie **S. D.**

skazanego z art. 174 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 31 marca 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego
od wyroku Rejonowego w C.

z dnia 14 stycznia 2021 r., sygn. akt XVI K (...),

uchyla wyrok Sądu Rejonowego w C. w zaskarżonej części, tj. w zakresie rozstrzygnięcia z pkt 4 o świadczeniu pieniężnym na rzecz Funduszu P. oraz rozstrzygnięcia z pkt 11 o łącznym środku karnym w postaci świadczenia pieniężnego, a wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

S. D. został oskarżony o to, że:

I. w dniu 1 grudnia 2019 r. w K. woj. (...) sprowadził bezpośrednie niebezpieczeństwo katastrofy w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki R. [...] nr rej. (...) ulicą D., będąc w stanie nietrzeźwości, mając 0,39 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, naruszył umyślnie zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym, nie zachowując należytej ostrożności i nie ustępując pierwszeństwa przejazdu, wjechał na niestrzeżony przejazd kolejowy usytuowany na 11 km 900 metrze i przez co doprowadził do zderzenia z pasażerskim pociągiem nr (...) ICC „O.” relacji P. - S. z jadącymi około 300 pasażerami, przy czym w wyniku zderzenia pojazdów pasażer samochodu obywatel Republiki Mołdawii D. J. doznał licznych drobnych otarć skóry twarzy, czyli obrażeń ciała naruszających czynność narządu ciała i rozstrój zdrowia na okres poniżej dni 7, nadto doszło do zniszczenia całkowitego samochodu R. oraz prawej części lokomotywy, rozdzielni z zasilaniem i słupa trakcyjnego, tj. o czyn z art. 174 § 1 k.k. i art. 178 k.k. i art. 157 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

II. w dniu 1 grudnia 2019 r. jadąc w miejscowości K. woj. (...) na odcinku od ul. D. do niestrzeżonego przejazdu kolejowego, prowadził samochód osobowy marki R. [...] nr rej. (...) w ruchu lądowym będąc w stanie nietrzeźwości, mając co najmniej 0,39 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, tj. o czyn z art. 178a § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 14 stycznia 2021 r., sygn. XVI K (...), Sąd Rejonowy w C.:

1. uznał oskarżonego za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu z art. 174 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 174 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności;
2. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 k.k. warunkowo zawiesił wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby wynoszący 3 lata;
3. na mocy art. 42 § 1 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat;
4. na mocy art. 43a § 1 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Funduszu P. świadczenie pieniężne w kwocie 5.000 zł;

5. na mocy art. 47 § 3 i 4 k.k. orzekł wobec oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego D. J. nawiązkę w wysokości 5.000 zł;
6. uznał oskarżonego za winnego popełnienia czynu z art. 178a § 1 k.k. i za to na podstawie art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 33 § 1 i 3 k.k. wymierzył mu karę grzywny w liczbie 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na 20 zł;
7. na mocy art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat;
8. na mocy art. 43a § 2 k.k. zasądził od oskarżonego na rzecz Funduszu P. świadczenie pieniężne w kwocie 5.000 zł;
9. na mocy art. 63 § 1 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary grzywny okres tymczasowego aresztowania w sprawie od 1 grudnia 2019 r. godz. 20:00 do 15 stycznia 2020 r. przyjmując, że jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności równa się dwóm dziennym stawkom grzywny;
10. na mocy art. 90 § 2 k.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 42 § 1 i 2 k.k., w miejsce jednostkowych środków karnych orzeczonych wobec oskarżonego w pkt 3 i 7 wymierzył łączny środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat;
11. na mocy art. 90 § 2 k.k. w związku z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w związku z art. 43a § 1 i 2 k.k., w miejsce jednostkowych środków karnych orzeczonych wobec oskarżonego w pkt 4 i 8 wymierzył oskarżonemu łączny środek karny w postaci zasądzenia od oskarżonego na rzecz Funduszu P. świadczenia pieniężnego w kwocie 7.000 zł;
12. na mocy art. 63 § 4 k.k. zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonego łącznego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych okres zatrzymania prawa jazdy od 1 grudnia 2019 r. do 14 stycznia 2021 r.

Wyrok uprawomocnił się w dniu 22 stycznia 2021 r., albowiem żadna ze stron postępowania nie zaskarżyła go.

Kasację na korzyść skazanego wniosł Prokurator Generalny. Zaskarżając rozstrzygnięcia z pkt 4 i 11 części dyspozytywnej wyroku, skarżący zarzucił „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 387 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 387 § 1 k.p.k., polegające na niezasadnym uwzględnieniu wniosku oskarżonego o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, pomimo iż wniosek ten został sformułowany z rażącą obrazą art. 43a § 1 k.k. w zw. z art. 72 § 2 k.k., polegającą na zawarciu postulatu orzeczenia wobec S. D. środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego w kwocie 5.000 zł, w związku ze skazaniem za przestępstwo z art. 174 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie zostało warunkowo zawieszone na okres próby w rozmiarze 3 lat, przy jednoczesnym orzeczeniu wobec oskarżonego w związku ze skazaniem za wskazane powyżej przestępstwo obligatoryjnego (z mocy art. 47 § 3 k.k.) środka kompensacyjnego w postaci nawiązki na rzecz pokrzywdzonego w kwocie 5.000 zł, podczas gdy przepis art. 72 § 2 k.k. przewiduje możliwość orzeczenia świadczenia pieniężnego jedynie w sytuacji, w której Sąd nie orzekł środka kompensacyjnego oraz z rażącą obrazą art. 90 § 2 k.k., polegającą na zawarciu postulatu orzeczenia wobec oskarżonego łącznego środka karnego - świadczenia pieniężnego w kwocie 7.000 zł, w miejsce świadczeń pieniężnych orzeczonych w pkt 4 i 8 części dyspozytywnej wyroku w związku ze skazaniem za przestępstwa odpowiednio z art. 174 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz z art. 178a § 1 k.k., podczas gdy wskazany powyżej środek karny nie podlega łączeniu.”

W konkluzji autor kasacji wniosł o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w C. w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja wniesiona przez Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 387 § 2 k.p.k., sąd może uwzględnić złożony przez oskarżonego wniosek o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzania

postępowania dowodowego, gdy okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości; uwzględnienie wniosku jest możliwe jedynie wówczas, gdy nie sprzeciwia się temu prokurator, a także pokrzywdzony należycie powiadomiony o terminie rozprawy oraz pouczone o możliwości zgłoszenia przez oskarżonego takiego wniosku. Nie budzi wątpliwości, iż złożenie wniosku o dobrowolne poddanie się karze nie obliguje sądu do jego automatycznego uwzględnienia. Na sądzie ciąży bowiem obowiązek zbadania przesłanek z art. 387 § 2 k.p.k. i m.in. tego, czy zaproponowana przez oskarżonego kara lub inne środki prawnokarnej reakcji odpowiadają prawu materialnemu. W sytuacji zaś, gdy okaże się, że wspomniana propozycja tych regulacji nie respektuje, powinnością sądu jest bądź to uzależnienie swojej decyzji o uwzględnieniu wniosku od dokonania w nim zmiany konwalidującej dostrzeżoną wadliwość (art. 387 § 3 k.p.k.), bądź też nieuwzględnienie wniosku i przeprowadzenie postępowania dowodowego na zasadach ogólnych (m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2020 r., IV KS 55/19, Legalis nr 2592016 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2019 r., V KK 34/18, Legalis nr 1875455).

W rozważanej sprawie Sąd Rejonowy nie wywiązał się z tych obowiązków.

Stosownie do brzmienia art. 43a § 1 k.k., odstępując od wymierzenia kary, a także w wypadkach wskazanych w ustawie, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. na rzecz Funduszu P.; wysokość tego świadczenia nie może przekroczyć 60.000 zł. W doktrynie wskazuje się, na co zwraca uwagę autor kasacji, że wypadkami wskazanymi w ustawie, o których mowa w powołanym przepisie, są m.in. warunkowe umorzenie postępowania (art. 67 § 3 k.k.), czy warunkowe zawieszenie wykonania kary (art. 72 § 2 k.k.) – (Kodeks karny. Komentarz, A. Grześkowiak (red.), K. Wiak (red.) Legalis, Wyd. 7, Warszawa 2021, teza 3). Wprawdzie wprost nie wynika to z treści pkt 4 zaskarżonego wyroku (jako podstawę rozstrzygnięcia Sąd wskazał wyłącznie art. 43a § 1 k.k.), to jednak z uwagi na zastosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, właśnie w regulacji z art. 72 § 2 k.k. należy upatrywać

przyjętej przez Sąd Rejonowy wskazanej w ustawie przesłanki do orzeczenia świadczenia pieniężnego. Przepis art. 72 § 2 k.k. stanowi, że Sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 k.k. albo zobowiązać skazanego do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części, chyba że orzekł środek kompensacyjny. Przypomnieć w tym miejscu należy, iż z dniem 1 lipca 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2015, poz. 396), na mocy której nawiązka straciła status środka karnego i została zakwalifikowana przez ustawodawcę jako środek kompensacyjny. Prowadzi to do wniosku, iż orzeczenie nawiązki na rzecz pokrzywdzonego, przy jednoczesnym warunkowym zawieszeniu wykonania kary, wykluczyło możliwość orzeczenia wobec oskarżonego również świadczenia pieniężnego. Zauważyć przy tym trzeba, że przypisane skazanemu w pkt 1 wyroku przestępstwo nie zostało zawarte w katalogu czynów zabronionych wiążących skazanie z obligatoryjnym orzeczeniem świadczenia pieniężnego (art. 43a § 2 k.k.).

Powyższe uchybienie było także jednym z powodów rażącego naruszenia przepisu art. 90 § 2 k.k. W pkt 11 wyroku Sąd Rejonowy orzekł bowiem w miejsce świadczeń pieniężnych z pkt 4 i 8 części dyspozytywnej wyroku, łączny środek karny w postaci świadczenia pieniężnego w kwocie 7.000 zł, w związku ze skazaniem za przestępstwa z art. 174 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz z art. 178a § 1 k.k. Pomijając brak podstawy prawnej do orzeczenia świadczenia pieniężnego z pkt 4 wyroku, przypomnieć trzeba, że z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że nie podlegają łączeniu środki karne, które są pozbawione terminowego charakteru, tj. przepadek, podanie wyroku do publicznej wiadomości, środki kompensacyjne i świadczenie pieniężne (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2009 r., V KK 415/08, Legalis nr 255320 oraz z dnia 14 czerwca 2018 r., sygn. akt III KK 252/18, Legalis nr 1793904). Oznacza to, że rozstrzygnięcie o łącznym środku karnym w postaci świadczenia pieniężnego z pkt 11 wyroku było w świetle prawa materialnego niedopuszczalne, co wbrew przepisom procesowym wskazanym w zarzucie kasacyjnym, nie zostało dostrzeżone przez Sąd rozpoznający sprawę.

Mając powyższe na uwadze oraz biorąc pod uwagę kierunek i zakres zaskarżenia, Sąd Najwyższy uchylił rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego z pkt 4 i 11 części dyspozytywnej wyroku, bez konieczności wydawania orzeczenia następczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 r., IV KK 267/05, Legalis nr 78321).

O wydatkach związanych z rozpoznaniem kasacji orzeczono na podstawie art. 638 k.p.k.